

ПОДЯКА

**Міжнародному інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного Університету «Львівська політехніка»**

Висловлюю щиру подяку за вагомий внесок у освітньо-культурний та духовний розвиток України.

Ваша багаторічна діяльність є цілеспрямованою роботою в напрямку пробудження у суспільстві почуття гордості за свою державу, формування атмосфери суспільної злагоди, сприяння духовному відродженню нації.

Неоцінним є вклад Інституту у зміцнення зв'язків з українською діаспорою, збереження української культури і традицій, а також утвердження позитивного іміджу і знання України у світі.

Дякую за вашу громадянську позицію та наполегливу працю на благо, єднання і процвітання України!

*А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні, піснь гучна розляже,
За Карпати відоб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж народами.*

Дружина Президента України

Проект «Життя – Тобі...»

Проект «Життя – Тобі...» реалізований Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» (МІОК) спільно з норвезько-українською громадською організацією «Maidan Norway» під егідою Міністерства освіти і науки України, за підтримки Міністерства закордонних справ Норвегії та Посольства Королівства Норвегії в Україні.

Цілі проекту:

- Виявити та проаналізувати думки дітей щодо подій 2013-2014 рр., які змусили Україну змінитися; показати широкому загалу дитяче бачення і розуміння понять «європейські цінності», «демократичні свободи», «відстоювання інтересів держави»; розуміння подій, що відбуваються в Україні, шляхом проведення літературно-мистецького конкурсу.
- Проаналізувати результати конкурсу шляхом їх обговорення на круглих столах із залученням фахівців різних галузей, зокрема педагогів, психологів, соціальних працівників тощо.
- Розробити рекомендації, отримані в результаті широкого обговорення, та скерувати їх у профільні міністерства, органи законодавчої влади України, установи, які працюють з дітьми та молоддю, для їхньої подальшої результативної роботи.

Результати проекту:

1. Проведено Міжнародний літературно-мистецький конкурс «Життя – Тобі...»

Конкурс – перший етап реалізації проекту. Для участі в ньому надійшло понад 7000 робіт від авторів з усіх регіонів України, зокрема з окупованих територій та Республіки Крим, а також з Греції, Іспанії, Норвегії, Польщі, Португалії та Франції.

Конкурс було проведено з метою:

- Виявити психологічний стан дітей, що переживали події в Україні 2013-2014 рр., а також можливі випадки порушення їхніх прав та свобод.
- Удосконалити програми психологічної підтримки дітей у результаті стресових ситуацій.
- Підтримати прагнення українців жити в країні з європейськими цінностями та рівнем життя.
- Допомогти педагогам та родинам скерувати переживання дітей у конструктивне русло та утвердити в молоді відчуття гордості за приналежність до своєї великої Батьківщини.

2. Визначено лауреатів та дипломантів Конкурсу

Журі відбирало конкурсні роботи у декілька етапів та в двох номінаціях – «літературний твір» і «малюнок».

3 текстовими роботами працювало **Міжнародне журі** у складі:

Віри Вовк (лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка, письменниці, літературознавця, перекладача (Бразилія));

Ольги Герасим'юк (першого заступника голови Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення, телеведучої, медіаменеджера (Україна));

Лариси Івшиної (головного редактора Всеукраїнської газети «День», заслуженого журналіста України (Україна));

Ігоря Калинця (поета, прозаїка, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка, громадського діяча (Україна));

Анатолія Кирилюка (співзасновника громадської організації «Maidan Norway», магістра за програмою «Права людини та мультикультуралізм» факультету політології Університетського коледжу Бускерюд та Вестфолд (Норвегія));

Ірини Ключковської (директора Міжнародного інституту освіти. культури та зв'язків з діаспорою, заслуженого працівника освіти України, лауреата премії імені Ірини Калинець (Україна));

Мартіна Паулсена (мовознавця, доктора філологічних наук Бергінського університету, перекладача (Норвегія));

Мар'яни Савки (поетеси, дитячої письменниці, літературознавця, публіциста, головного редактора і співзасновника «Видавництва Старого Лева», перекладача, громадського діяча (Україна));

Орісі Сушко (голови Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (Канада));

Олександра Тимчука (PhD в галузі соціальної антропології університету в Осло, голови громадської організації «Maidan Norway» (Норвегія));

Анни Хранюк (мовознавця, викладача української мови Познанського університету (Польща));

◆ **Мистецькі роботи оцінювали члени журі:**

Орест Білоус (член Спілки художників України, учасник міжнародних та всеукраїнських виставок, художник (Україна));

Орест Скоп (президент Клубу українських митців, головний художник Львівського Палацу мистецтв (Україна));

Валерій Шаленко (художник, учасник міжнародних та всеукраїнських виставок, голова Монументальної секції Спілки художників України (Україна));

Роман Яців (професор, кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч культури України, проректор Львівської національної академії мистецтв (Україна));

За результатами голосування Журі, **лауреатами** Міжнародного літературно-мистецького конкурсу «Життя-Тобі...» у номінації «літературний твір» обрано:

1. **Марту Андрєєву** (ліцей «Наукова зміна», м. Київ);
2. **Мустафу Бекірова** (ЗОШ I-III ст. № 4, м. Дрогобич, Львівська область, попереднє місце проживання – АР Крим);
3. **Софію Билим** (Краматорська українська гімназія, м. Краматорськ, Донецька область);

4. **Анну Бовсунівську** (ЗОШ № 9, м. Коростень, Житомирська область);

5. **Анну Гладку** (Нововасилівська ЗОШ I-III ст., с. Нововасилівка, Снігурівський р-н, Миколаївська область);

6. **Валерію Єрмольонок** (ЗОШ I-III ст. № 5, м. Первомайськ, Миколаївська область);

7. **Ніку Левковець** (ЗОШ I-II ст., с. Муравище, Ківерцівський р-н, Волинська область);

8. **Валерію Мельник** (Краматорська українська гімназія, м. Краматорськ, Донецька область);

9. **Вікторію Моторіну** (Міський ліцей, м. Маріуполь, Донецька область);

10. **Діану Підбуртню** (Олександрівська ЗОШ I-III ст., с. Олександрівка, Долинський р-н, Кіровоградська область);

11. **Юлію Хоць** (Гімназія № 1, м. Лохвиця, Полтавська область);

12. **Марину Шаповал** (ЗЗНВК №108, м. Запоріжжя);

13. **Ольгу Швець** (НВК «Спеціалізована школа I-III ст. – позашкільний навчальний заклад «Гармонія», смт. Нововасилівка, Запорізька область);

14. **Тетяну Шевчук** (Ліцей Херсонської обласної ради, м. Херсон);

15. **Неллі Шкарупіну** (Комунальний заклад освіти «Дніпропетровська міська спеціалізована школа № 144 з поглибленим вивченням івриту, історії єврейського народу, єврейських традицій», м. Дніпропетровськ).

◆ **У номінації «Малюнок» лауреатами обрано:**

1. **Ганну Калашникову** (*Запорізький міський дитячий ботанічний сад, м. Запоріжжя*);
2. **Тетяну Канівець** (*Херсонський Таврійський ліцей мистецтв, м. Херсон*);
3. **Наталію Карабін** (*Золочівський ЦДЮТ, м. Золочів, Львівська область*);
4. **Дениса Мурина** (*Золочівський ЦДЮТ, м. Золочів, Львівська область*);
5. **Анастасію Нарішкіну** (*Центр естетичного виховання Шостківської міської ради, м. Шостка, Сумська область*);

Ще 120 авторів стали дипломантами Міжнародного літературно-мистецького конкурсу «Життя – Тобі...»

3. Видано книгу «Життя – Тобі...»

До книги «Життя – Тобі...» (обсяг 360 сторінок), виданої у видавництві «Апріорі» (директор Юрій Николишин), увійшли роботи 20 лауреатів та 120 дипломантів Конкурсу.

«Книга «Життя – Тобі...», за словами Ірини Ключковської, директора МІОКУ, – це документ епохи України XXI століття, думки й оціночні судження дітей, які вже завтра керуватимуть державою, розбудовуватимуть нашу країну. Окрім цього – це цінне першоджерело для аналізу і висновків, які ми всі повинні зробити».

Книга «Життя – Тобі...» викликала резонанс у суспільстві, зокрема дружина та діти Президента України, які взяли участь в акції «Книжка від зірки», пропонували усім книгу «Життя – Тобі...», презентовану Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» на цьогорічному Форумі видавців.

Ця подія відбувалася 11 вересня 2015 р. у Львівському національному музеї ім. Андрея Шептицького у рамках Дитячого Форуму. Розпочинаючи захід, Марина Порошенко

зазначила, що книга «Життя-Тобі...» для неї є особливою, адже в ній представлені зворушливі дитячі тексти та малюнки. «Цю книгу неможливо читати без сліз. Наскільки діти відчують те, що відбувається в Україні... Знання допоможуть будувати країну. Сподіваюсь, що в діточок буде краще майбутнє», – зазначила перша леді України Марина Порошенко.

Олександра, Євгенія та Михайло Порошенки прочитали вибрані твори з книги.

4. Розроблено інтерактивну карту-інфографіку

На карті, яка знаходиться на <http://konkurs.miok.lviv.ua/>, зазначено відсоток конкурсантів з усіх регіонів України, подано перелік лауреатів і дипломантів Конкурсу, а також їхні роботи, які у форматі pdf можна завантажити на карті.

Життя – Тобі...

Завершився Міжнародний літературно-мистецький конкурс «Життя – Тобі...», організований Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» (МІОК) спільно з норвезько-українською громадською організацією «Maidan Norway» під егідою Міністерства освіти і науки України за підтримки Міністерства закордонних справ Норвегії та Посольства Королівства Норвегії в Україні.

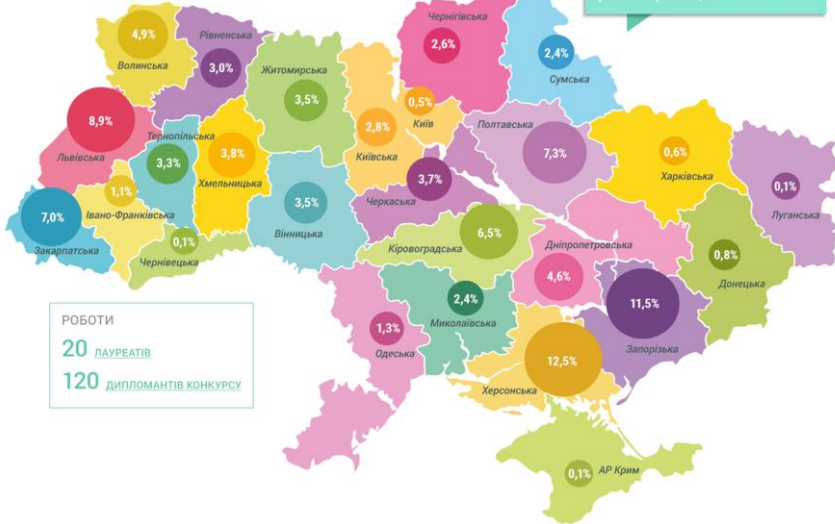
7000 робіт від понад 1500 учасників з усіх регіонів України, в тому числі з окупованих територій, а також з Греції, Іспанії, Норвегії, Польщі, Португалії і Франції

Контакти: liec@miok.lviv.ua

МІОК Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою

Клікніть на область, щоб побачити перелік учасників та переглянути роботи переможців

5. Організовано виставку художніх робіт

Із загальної кількості всіх мистецьких робіт, які надійшли на Конкурс, журі обрало малюнки 114 авторів. Малюнки експонувалися на виставці, яку було розгорнуто у фойє головного корпусу Львівської політехніки у червні 2015 року.

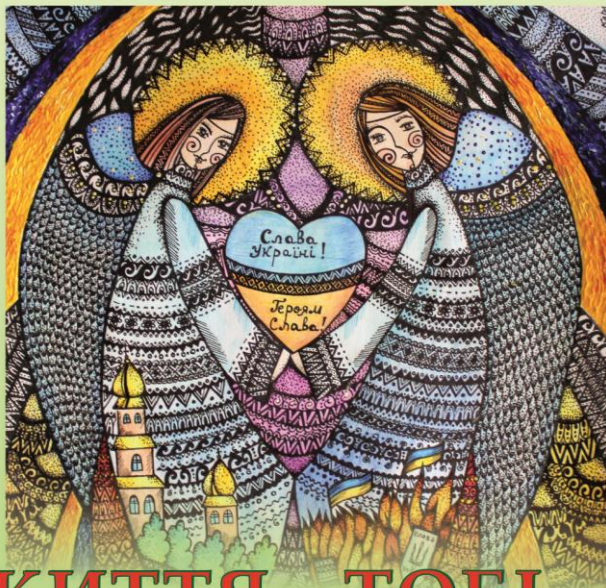
23 –30 червня 2015 р.

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»
Норвезько-українська громадська організація «Maidan-Norway»

МІОК Міжнародний інститут
освіти, культури
та зв'язків з діаспорою

**Виставка
робіт учасників Міжнародного
літературно-мистецького
конкурсу**

«ЖИТТЯ – ТОБІ...»

6. Організовано та проведено Церемонію нагородження лауреатів конкурсу «Життя – Тобі...»

23 червня 2015 року в Актовій залі головного корпусу НУ «Львівська політехніка» відбулася Церемонія нагородження лауреатів Міжнародного літературно-мистецького конкурсу «Життя – Тобі...».

Було нагороджено 20 лауреатів – дітей з міст Краматорська та Маріуполя Донецької області, з Києва, Запоріжжя, Дніпропетровська, Херсона, а також з Криму, Миколаївщини, Житомирщини, Львівщини, Кіровоградщини, Сумщини, Полтавщини і Волині.

Лауреатів привітали: Марина Порошенко, дружина президента України, Олег Синютка, голова Львівської ОДА, Сігбйорн Літланд, перший секретар Посольства Королівства Норвегія в Україні, Оксана Юринець, народний депутат України, професор Юрій Бобало, ректор Львівської політехніки, Ірина Ключковська, голова організаційного комітету Конкурсу, заслужений працівник освіти України, лауреат премії імені Ірини Калинець, директор МІОКу, від журі – Ігор Калинець, лауреат Національної премії України ім. Т.Шевченка, поет і прозаїк, та Анна Хранюк, викладач української мови Познанського університету (Польща), Олександр Тимчук, голова правління організації «Maidan Norway», яка була співорганізатором конкурсу, Юрій Николишин, директор видавництва «Апріорі».

23 червня 2015 р. 13:00
Актова зала головного корпусу Львівської політехніки

Міжнародний інститут освіти,
культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету
«Львівська політехніка»
Норвезько-українська громадська
організація «Maidan-Norway»

МІОК Міжнародний інститут
освіти, культури
та зв'язків з діаспорою

Maidan-Norway

**Церемонія
нагородження
переможців
Міжнародного
літературно-
мистецького
конкурсу**

**«ЖИТТЯ –
ТОБІ...»**

Марина Порошенко, яка попри щільний графік прийняла запрошення і приїхала на Церемонію нагородження до Львова, особисто подякувала конкурсантам та організаторам події за стійку світоглядну громадянську позицію та за вагомий внесок в освітньо-культурну та духовну сфери України.

Вітаючи дітей, Марина Порошенко зазначила, що «Україну майбутнього будуватимуть наші діти, а їхні однолітки з усього світу будуть її сприймати, і, завдяки конкурсу «Життя – Тобі...», у молоді складається спільне розуміння основних принципів: мир, свобода, держава, історія, майбутнє». Дружина Президента, звертаючись до дітей з подякою, додала, що, так само як і батьки, пишається конкурсантами, які стали зразком для однолітків.

Співголови організаційного комітету Конкурсу – Ірина Ключковська та Анатолій Кирилюк (член норвезько-української організації «Maidan Norway») урочисто вручили кожному лауреатові диплом та цінні подарунки – планшет і книгу «Життя – Тобі...». За словами Ірини Ключковської, «...книга написана дитячим українським серцем як застереження, як прохання, як мрія. У ній великий біль за втратами і страх перед війною, і велика любов до України. Для нас це роздум, бо сьогодні наші діти – це школярі, студенти, а завтра – керівники держави».

Зворушливими були подячні виступи лауреатів Валерії Мельник (м. Краматорськ, Донецька область) та Вікторії Моторіної (м. Маріуполь, Донецька область). Всіх розчулив

16-річний Мустафа Бекіров, який через анексію Криму змушений був з батьками та маленькою сестричкою покинути рідну домівку і переїхати на Львівщину. Хлопець не міг стримувати емоцій, розповідаючи про рідний півострів. Його уважно слухала і підтримувала оплесками аудиторія.

Ще раз зал стоячи аплодував, коли модератор події Ірина Ключковська запросила військовослужбовців із 24-ої та 80-ої аеромобільних бригад, які приїхали у відпустку із зони проведення АТО для вручення їм книг «Життя – Тобі...», до яких увійшли кращі конкурсні роботи.

На завершення Ірина Ключковська представила інтерактивну карту та інфографіку Міжнародного літературно-мистецького конкурсу «Життя – Тобі...» з широкою географією учасників.

Для дітей була організована екскурсія Львовом за маршрутом екскурсійного «Чудо-буса» та майстер-клас у «Майстерні шоколаду».

Виступи лауреатів Конкурсу

Мустафа Бекіров

«Доброго дня шановна пані Порошенко, пані та панове.

Мене звати Мустафа Бекіров, і мені вже 16 років. Ніколи не думав, що після повернення на землю предків з Узбекистану знову опинюся за тисячі кілометрів від рідного Криму. Мого дідуся депортували, коли йому було п'ять років...моїй сестрі Камілі зараз теж п'ять років. Ми змушені були покинути наш півострів: не могли змиритися з тією

брехнею, котра обліпила мій рідний Крим і висмоктує з нього найцінніше, що вдалося моєму народу відновити після повернення на Батьківщину. Але в найтяжчі роки, як в минулому, так і сьогодні, ми зустрічаємо людей, котрі теж перейшли через такі самі випробування, що й ми. Мені запам'яталися слова Любомира Гузара: «І ті переселенці, яких ми з серцем приймемо, будуть апостолами єдності України, коли повернуться додому. А ми обов'язково повернемось. Ми завжди повертаємось, як ластівки до своїх гнізд, до своїх витоків і розповідатимемо своїм дітям про справжню любов до ближнього.

Події 2014 року в Україні, які сколихнули все людство, торкнулися і глибин мого серця. Україна дорого платить за прозоріння, за можливість стати іншою. Сьогодні ціною тисяч життів Україна відстоює наше право жити, вчитися і будувати заможну щасливу Державу.

Історики, письменники, науковці напишуть згодом про повсталий український дух. Але завдяки конкурсу «Життя – Тобі...» наші голоси були почуті. Ми вдячні організаторам конкурсу – Міжнародному інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» та громадській організації «Maidan Norway», що змогли поділитися своїми думками, переживаннями, і сподіваємося, що наші голоси допоможуть нам всім утвердитися у правильності обраного шляху, додадуть впевненості і сили тим, хто на Сході виборює наше щасливе майбутнє.

Слава Україні!»

Валерія Мельник

«Вельмишановна Пані Порошенко, шановні організатори та учасники цього прекрасного заходу!

Я, Мельник Валерія, випускниця 9 класу Краматорської української гімназії Донецької області.

Я вдячна долі за те, що вона подарувала мені можливість виступати перед вами у стінах одного з найкращих вузів України та Європи. Перш за все, хочу подякувати Міжнародному інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» та всім тим, хто брав безпосередню участь в організації та проведенні цього чудового конкурсу. Низький уклін усім вам!

Я всім серцем і душею пишаюся тим, що народилася в Україні, що є частинкою великої нації. Для мене бути українкою – це не просто мати відповідне громадянство. Це дивитися на світ так, як закладено в культурі мого народу: мирно, поетично, натхненно, гостинно, патріотично, волелюбно... Це носити глибоко в серці слова Тараса Шевченка *«Свою Україну любіть. Любіть її... Во врем'я люте. В останню тяжкую минуту За неї Господа моліть»*. Це кожний день свого життя, усі свої добрі справи присвячувати рідній землі та її прекрасним людям.

У мене, як і в будь-якої іншої людини, крім великої, є маленька батьківщина. Точніше, їх дві: Львівщина й Донеччина. У Львівській області я народилася. На Донеччині зростала. Східна Україна – це курган Савур-Могила,

Святогірська лавра в крейдяних горах, музика Прокоф'єва, вірші Володимира Сосюри та Михайла Петренка, славний край шахтарів, металургів і машинобудівників. І хоча ці дві території знаходяться одна від одної на великій відстані, вони єдині у своєму прагненні жити кращим життям, будувати заможну європейську державу, якою б пишалися їх нащадки.

На жаль, протягом останнього року українці переживають одні з найважчих часів. Ми знову мусимо боронити свою країну, відстоюючи її соборність і суверенітет. І в цей час випробувань ми ще більше згуртувалися.

Пам'ятаю червень минулого року, коли ми з мамою втікали із захопленого сепаратистами Краматорська. Півтора місяця жили в родичів у Дрогобичі. А коли 5 липня Краматорськ звільнили, ми змогли повернутися додому. Далі – мирне життя, навчання, участь у патріотичних заходах. Свої враження я записувала в щоденник, який назвала «Кожен день мій – тобі посвячення...» й присвятила Україні. У ньому записане те, що мені довелося відчувати, побачити, що найбільше вразило й запам'яталося. Уривки з щоденника й були надіслані для участі в конкурсі «Життя – Тобі...».

Коли почалися всі ці події в Україні, я на собі відчула, як єднається наша нація. На мітингах, маршах миру, під час розфарбовування мостів та участі в різноманітних акціях я зустріла багато щирих людей. Вони з різних куточків: зі сходу і заходу, центру, півдня і півночі. Але вони однаково відчують любов до своєї України. Я вірю, що колись ми з

ними збудуємо з міцного фундаменту віри й любові до своєї землі багатоповерхову будівлю, і будемо найкращими сусідами-родичами.

Свого часу Василь Симоненко писав: *«Народ мій є! Народ мій завжди буде! Ніхто не перекреслить мій народ!»*.

Я вірю в Україну, вірю в її перемогу!»

Вікторія Моторіна

«Вельмишановна пані Порошенко, шановні організатори та учасники конкурсу, гості! Дуже рада, що сьогодні нам випала честь зібратися у цьому залі.

Усвідомлюю, що для молоді дуже важливо брати участь у подібних конкурсах, особливо таких масштабних.

Чому я вирішила подати свій матеріал на Міжнародний конкурс? Вважаю, що це потрібно на благо нашої країни. Ми – майбутнє нашої держави і ми пишемо її історію. Я пережила багато епізодів цієї страшної війни. Мені хотілося донести суспільству правдиву інформацію про події. Можливо, декому відкрити очі. У цьому й полягає моя внутрішня потреба й обов'язок. На жаль, багато українців досі не розуміють, що відбувається і чому. Але я впевнена, що скоро всьому цьому прийде кінець й Україна переможе! Головне працювати на благо держави і тоді держава почне працювати на тебе.

Хочу сказати величезне спасибі організаторам – Міжнародному інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою та норвезько-українській організації «Maidan

Norway». Конкурс «Життя-Тобі...» – це хороший трамплін для журналіста-початківця. І добре, коли молоді дають можливість показати себе, свої сили і бажання будувати сильну незалежну державу. Адже його майбутнє за нами, та й годі ...»

7. Здійснено кількісно-якісний контент-аналіз письмових робіт, які надійшли на конкурс

Насамперед, було визначено близько 40 ключових тегів на основі пілотної вибірки творів, які були поділено на 2 групи:

1. Теги, що характеризують емоційний стан автора (агресія, ненависть, жорстокість, нетолерантність, вдячність воїнам чи майданівцям, дружба, патріотизм, любов до Батьківщини, самотність, страх, сум, горе, біль, толерантність, жертвність).

2. Теги, які представляють тематику творів (війна (АТО), волонтери, Європейські цінності, демократія, засудження байдужості, ЗМІ, зміни і реформи, корупція, Крим, Майдан і Небесна сотня, минуле України, мир та безпека, мовне питання, політики, родинні цінності, сім'я, Росія, смерть, кров, рани, могили).

Крім цього, дослідники визначали загальний настрій творів – оптимістичний, песимістичний, нейтральний, романтичний.

Здійснений одновимірний аналіз частотності вживаності окреслених тег та двовимірний відносно

географічного, вікового розподілу учасників дав можливість зробити наступні висновки:

3. Серед учасників конкурсу переважають нейтрально та оптимістично налаштовані автори. При цьому, з віком рівень песимізму зростає.

4. Твори наймолодших учасників засвідчують найбільшу толерантність.

5. Найвищі показники страху спостерігаємо у роботах дітей середньої вікової категорії.

6. Найстарші учасники найчастіше проявляють сум, горе, біль, песимізм та вдячність воїнам.

7. Загалом емоційний стан авторів характеризується, з одного боку, почуттям патріотизму, з іншого – суму та горя. Вони також виражають вдячність воїнам і майданівцям та бажання підтримувати їх молитвою.

8. Патріотизм частіше спостерігається серед учасників, які виявляють агресію.

9. Спостерігається наступне домінування настроїв та тематики творів за областями:

Миколаївська – песимізм.

Одеська – сум, горе, біль, мир, безпека, смерть, кров, рани, мовне питання, Крим.

Харківська – страх, волонтери, Майдан, Небесна сотня.

Донецька – дружба народів і толерантність, зміни, реформи, європейські цінності.

Вінницька – Росія, політичні діячі, ЗМІ.

Херсонська – війна.

Житомирська – корупція, минуле України.

8. Проведено Круглий стіл у Києві, у Верховній Раді України

17 вересня 2015 р. у приміщенні Верховної Ради України Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою провів круглий стіл «Українські діти в сучасних кризових умовах. Особливості національного і патріотичного виховання», у рамках роботи якого відбулося обговорення результатів проекту «Життя – Тобі...» в контексті реалізації нової Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді. Співорганізаторами круглого столу виступили: Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти, Комітет Верховної Ради України у закордонних справах, Підкомітет з питань регіонального та транскордонного співробітництва між Україною та країнами ЄС Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції.

Серед учасників круглого столу були: Марина Порошенко – дружина Президента України; Микола Кулеба – Уповноважений Президента України з прав дитини; Лілія Гриневич – голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти; Ірина Геращенко – голова Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції; Ганна Гопко – голова Комітету Верховної Ради України у закордонних справах; Оксана Юринець – голова підкомітету з питань регіонального та транскордонного співробітництва між Україною та країнами ЄС Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції; Рефат Чубаров – голова

Меджлісу кримськотатарського народу; Олег Петренко – голова підкомітету з питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму; Роман Мацола та Олена Матузко – народні депутати України; Сергій Касянчук – директор Представництва Світового Конгресу Українців в Україні; Йон Елведал Фредріксен – Надзвичайний і Повноважний посол Королівства Норвегія в Україні; Павло Кишкар – командир групи ОБСП «Донбас» при Національній гвардії України.

Перша леді України Марина Порошенко у своєму виступі зазначила, що питання виховання дітей, молоді, проблема батьківства є пріоритетом її діяльності, зокрема у важких умовах сьогодення. «Окремо хочу сказати про книгу «Життя – Тобі...». Це – особлива книга, написана дітьми для дорослих. Тут зібрані думки, емоції, погляд дітей на сучасні події, на сучасну історію України. Тому мені дуже хотілося б, щоб дорослі, які долучаються до обговорення питання патріотичного виховання дітей, насамперед прочитали саме цю книгу».

Лілія Гриневич, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, модератор круглого столу, наголошуючи на актуальності заходу, сказала «...Важливо, щоб сьогоднішня тема була в полі зору Верховної Ради. ... Ця тема не може закінчитися проведенням одного круглого столу... Книга «Життя – Тобі...» – відкритий зріз нашої рани, яку ми отримали від подій, що відбуваються, і зріз способу

думання наших дітей. Робота, яка була здійснена по дослідженню цієї думки дітей, тепер має бути врахована у поправках до Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді».

Ірина Геращенко, голова Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції, познайомившись з результатами дослідження, яке провели науковці МІОКУ, акцентувала на потребі вирішення питань безпеки. «...Нам потрібно усім – і вчителям, і політикам, в першу чергу, прибрати агресію. Треба робити акцент на діалозі. Дуже багато говорять про страх. Наші діти бояться... Потрібно вирішити питання безпеки і рекомендувати провести термінові уроки безпеки для дітей...».

«Давайте виховувати наших дітей, демонструючи приклад, як дорослі люблять свою державу, вкладають у свою державу» – закликала Ганна Гопко, голова Комітету Верховної Ради України у закордонних справах.

«Якщо ми сьогодні не будемо звертати уваги на наших дітей, ми можемо втратити майбутнє. Цей проект дає можливість нам абсолютно по-іншому дивитися на те, що ми маємо робити. Проект у такому форматі (за участю політиків, науковців) відбувається, напевно, вперше, але важливо, щоб ми об'єдналися заради нашого майбутнього, і нам все вдасться», – підсумувала результати роботи круглого столу народний депутат Оксана Юринець.

В обговоренні рекомендацій до органів законодавчої та виконавчої влади взяли участь народні депутати України,

ректори, проректори та викладачі провідних ВНЗ з усієї України, представники Академії педагогічних наук України, Науково-дослідного інституту українознавства, а також Міністерства освіти і науки України, обласних рад та громадських організацій. Важливо, що напрацьовані матеріали будуть передані безпосередньо у відповідні структури і враховані при розробці і вдосконаленні законодавчих актів та інших документів, зокрема Концепції національного і патріотичного виховання, а також стануть стимулом для наукового опрацювання і вироблення практичних рекомендацій відповідними фахівцями – психологами, соціальними працівниками, педагогами.

9. Проведено круглий стіл у Львові

21 жовтня 2015 року в НУ «Львівська політехніка» Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою провів круглий стіл «Психоемоційний стан українських дітей у сучасних кризових умовах», у рамках роботи якого відбулося обговорення результатів проекту «Життя – Тобі...».

Учасників круглого столу привітали: Роман Корж, проректор з науково-педагогічної роботи НУ «Львівська політехніка», Оксана Юринець, народний депутат України, Христина Береговська, в. о. директора департаменту з питань культури, національностей та релігій Львівської обласної державної адміністрації, Володимир Лис, начальник служби у справах дітей Львівської обласної державної адміністрації та Андерс Глитти, представник громадської організації «Maidan Norway» в Україні.

У роботі круглого столу взяли участь науковці, фахівці в галузі психології, які мають досвід роботи з дітьми, шкільні психологи, соціальні педагоги, зокрема Галина Католик, завідувач кафедри психології Українського католицького університету, член Європейської асоціації психотерапії, Зоя Романець, доцент кафедри теоретичної і практичної психології Інституту права та психології НУ «Львівська політехніка», Тетяна Партико, доцент кафедри психології філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка, Марія Перун, асистент кафедри психології філософського факультету Львівського національного університету імені І. Франка, Оксана Рубай, директор Львівського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

На круглому столі МІОК презентував результати проведеного кількісно-якісного контент-аналізу робіт, що були подані до участі у конкурсі «Життя – Тобі...».

Присутні на заході високо оцінили результати дослідження, яке провели науковці МІОКу.

Професійні коментарі психологів щодо висновків дослідження, проведеного МІОКом, підтверджують те, що число психологічно травмованих внаслідок війни дітей дуже велике, а в зоні ризику перебувають також і діти, які «бачили війну» лише по телевізору.

Учасники круглого столу, обговорюючи способи допомоги дітям в кризових ситуаціях, погодилися з тим, що потрібно:

- забезпечити насамперед навчальні заклади достатньою кількістю компетентних психологів, які б працювали системно, здійснюючи профілактичну роботу;
- здійснювати по всій Україні моніторинг важких випадків проявів посттравматичних реакцій у дітей для розробки рекомендацій щодо вчасного реагування та допомоги дітям;
- надаючи психологічну допомогу дітям, які переживають психологічну травму, послуговуватися арттерапевтичними методиками;
- інформувати суспільство про можливі наслідки для психіки дитини від тривалого спостереження за трагічними подіями;
- працювати з батьками, приклад яких наслідують діти;

Всі пропозиції, отримані від учасників круглого столу, передані безпосередньо у відповідні структури для врахування при розробці і вдосконаленні законодавчих актів та інших документів, а також для наукового опрацювання і вироблення практичних рекомендацій відповідними фахівцями – психологами, соціальними працівниками, педагогами.

10. Презентація проекту «Життя – Тобі...» в Норвегії

19 листопада 2015 року в місті Осло норвезько-українська громадська організація «Maidan Norway» провела

семінар на тему «Діти і війна». В рамках цього заходу відбулася презентація Міжнародного проекту «Життя – Тобі...».

Учасникам семінару було представлено проект «Життя – Тобі...» та результати дослідження, проведеного МІОКом, у перекладі на норвезьку мову.

10 конкурсних робіт, вибраних з книги «Життя – Тобі...», було перекладено на норвезьку мову та видано окремою брошурою. Електронну версію перекладених текстів розміщено на <http://life.maidan.no/stiler/> Брошуру з інформацією роздано всім учасникам семінару.

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КРУГЛОГО СТОЛУ
«УКРАЇНСЬКІ ДІТИ В СУЧАСНИХ КРИЗОВИХ УМОВАХ.
ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО
І ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ»
(м. Київ 17 вересня 2015 року)**

У результаті анексії Криму, Революції гідності та неоголошеної війни на Донбасі значна частина українців кардинально змінила свій традиційний спосіб життя, соціальний статус та світогляд, постала перед серйозними психологічними та соціальними викликами.

Учасники круглого столу «Українські діти в сучасних кризових умовах. Особливості національного і патріотичного виховання» відзначають, що найбільш ураженою категорією населення в умовах війни, яка потребує соціально-психологічної допомоги та нових підходів до формування національної свідомості, є діти.

Наслідки війни суттєво позначилися на долях юних українців, про що свідчить така статистика. Від конфлікту на Донбасі, за підрахунками ЮНІСЕФ, постраждало 1,7 млн. дітей (або 34% від усієї кількості постраждалих). Водночас, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, станом на 1 травня 2015 року війна на Донбасі забрала життя 68-и дітей, 176 маленьких громадян отримали поранення, значна

кількість дітей стали сиротами чи напівсиротами. Так, за даними Міністерства соціальної політики України станом на 31 березня 2015 року 1086 дітей втратили батьків унаслідок їх загибелі як учасників АТО або в результаті поранення, отриманого в зоні АТО. У числі внутрішньо переміщених осіб – 150тис. 481 дитина (17,2% від усіх переселенців). Тобто, в середньому 330 дітей щодня залишають свою домівку.

Однак, війна не лише супроводжується жертвами, але й має згубний вплив на формування нового покоління громадян, породжує агресію у їх свідомості, популяризує насильство у вирішенні питань, дискредитує норми права і моралі, які є типовими для мирного часу. Таким чином, небезпека наслідків війни криється у тому, що під час неї формується нове покоління, виховане на цінностях воєнного часу.

Окрім того, дослідження вітчизняних науковців доводять, що дитина в часи воєнних дій наражається на додаткові небезпеки здоров'ю і розвитку (вторинне психотравмування, руйнування спілкування, зростання жорстокості, знущань у дитячому спілкуванні, зокрема стосовно вимушено переміщених осіб) під впливом засобів масової інформації, зокрема Інтернету та інших екранних медіа. Ці виклики потребують удосконалення медіавиробниками механізмів регуляції і саморегуляції щодо захисту дитини в інформаційному просторі, а також цілеспрямованих системних дій із запровадження масової медіаосвіти в школі.

Відтак, проблема впливу війни на становлення і соціалізацію українських дітей є питанням національної безпеки нашої держави, адже забезпечення психічного здоров'я дітей та формування у них національних цінностей сьогодні є запорукою побудови здорового європейського суспільства завтра.

Учасники круглого столу відзначають, що останнім часом вищезазначені проблеми знайшли своє відображення у нормативно-правових документах органів законодавчої і виконавчої влади, навчальними закладами та науковими установами запропоновано нові форми роботи з національно-патріотичного виховання. Зокрема, Верховною Радою України розглянуто в першому читанні проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» (реєстр. № 2254 від 27.02.2015), який містить окрему статтю щодо захисту дітей під час воєнних дій чи збройних конфліктів.

Міністерством освіти і науки України підготовлено Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді, розроблено низку методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах, надання психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу, а також внесено зміни і доповнення до програм з викладання історії України.

Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська

політехніка» спільно з норвезько-українською громадською організацією «Maidan Norway» започаткований унікальний Міжнародний літературно-мистецький конкурс для української молоді «Життя – Тобі», яким поставлено за мету проаналізувати думки та оцінки дітей подій 2013-2015 рр., виявити дитяче бачення і розуміння понять «європейські цінності», «демократичні свободи», «відстоювання інтересів держави», загалом розуміння подій, що відбуваються в Україні. За результатами конкурсу видана книга, яка цьогогоріч була представлена на Форумі видавців і викликала величезний резонанс у суспільстві.

Проте, учасники круглого столу змушені констатувати, що наразі в Україні не створено цілісної системи національно-патріотичного виховання дітей, з залученням усіх дотичних до цієї важливої справи інституцій.

На підставі вищезазначеного та аналізу робіт учасників Міжнародного проекту «Життя – Тобі...», реалізованого Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» і ГО «Maidan Norway», рекомендуємо:

1. Верховній Раді України:

1. 1. При підготовці нової редакції Закону України «Про освіту» врахувати освітні потреби дітей, постраждалих під час проведення антитерористичної операції на Сході України.
1. 2. Прискорити прийняття законопроекту № 2254 від 27.02.2015 «Про внесення змін до деяких законів України

щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми».

2. Кабінету Міністрів України:

2. 1. Переглянути нормативи забезпечення навчальних закладів України соціальними педагогами та практичними психологами.

2. 2. Створити мережу дитячих реабілітаційних центрів з метою забезпечення захисту, фізичного, психологічного відновлення та соціальної інтеграції дітей, що перебували у місцях збройного конфлікту.

2. 3. Забезпечити державну підтримку соціальних проектів неурядових організацій з проблем соціалізації дітей – вимушених переселенців.

3. Міністерству освіти і науки України:

3. 1. Створити міжвідомчу науково-практичну лабораторію з дослідження перспективних напрямів модернізації освітньої політики України в сфері соціального захисту дітей кризових категорій.

3. 2. Підготувати проект Концепції позашкільної освіти.

3. 3. Вжити заходів для підвищення якості підготовки соціальних педагогів та практичних психологів у вищих навчальних закладах України. Запровадити для спеціалістів зазначеного профілю навчальні спецкурси, спрямовані на врахування особливостей роботи з дітьми, які зазнали психологічних травм у зв'язку з воєнними діями.

3. 4. Посилити увагу до інформаційно-комунікативної складової освітніх програм з національно-патріотичного

виховання дітей і молоді, зокрема застосування інформаційно-комунікативних технологій, кіно- і фотоматеріалів.

3. 5. Активізувати роботу з осучаснення науково-методичних матеріалів з національно-патріотичного виховання (концепцій, програм, методик, технологій тощо).

3. 6. Запровадити програму перепідготовки та підвищення кваліфікації соціальних педагогів та практичних психологів навчальних закладів з питань соціально-психологічної реабілітації дітей кризових категорій.

3. 7. Запровадити курс медіаосвіти в педагогічних вищих навчальних закладах України та забезпечити систему підвищення медіаграмотності вчителя на базі установ НАПН України, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

3. 8. Розглянути можливість відкриття Центру національного і патріотичного виховання дошкільників з групами короткочасного перебування на базі Інституту розвитку дитини Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

4. Міністерству освіти і науки України спільно з Національною академією педагогічних наук України:

4. 1. Здійснювати регулярний моніторинг проблем та потреб дітей із зони АТО, дітей з внутрішньо переміщених родин та дітей учасників бойових дій.

4. 2. Розробити систему заходів, які дадуть змогу дітям, котрі стали учасниками чи жертвами збройного конфлікту,

отримувати належну соціально-психологічну реабілітацію, з урахуванням різних категорій дітей, а саме:

- діти, які потрапляли в зону бойових дій, біженці з Донбасу і переселенці з Криму;
- діти, чиї батьки перебувають в зоні АТО;
- діти, чиї батьки загинули або були поранені в зоні АТО;
- діти, чиї батьки повернулись із зони АТО.

4. 3. З метою надання кваліфікованої психолого-педагогічної допомоги дітям, постраждалим у результаті анексії Криму та військового конфлікту на Донбасі, забезпечити такі напрямки роботи у системі освіти:

Робота з педагогічними працівниками та керівниками навчальних закладів усіх рівнів:

- підвищення рівня поінформованості щодо повсякденної психологічної допомоги;
- підвищення соціально-психологічної компетентності педагогів, необхідної для регулювання конфліктних взаємовідносин між дітьми (спеціалізовані семінари).
- надання групової підтримки і розрядка емоційної напруженості (групи підтримки і взаємодопомоги);
- підготовка методичних матеріалів спільно з психологами та педагогами для вчителів та викладачів навчальних закладів України щодо особливостей роботи з дітьми, які проживали в зоні військового конфлікту;

- проведення майстер-класів для шкільних психологів, що будуть працювати з дітьми, вчителями, батьками;
- розробка для вчителів спецкурсу «Толерантність на уроках історії»;
- організація тренінгів для освітян: «Толерантність, демократія, патріотизм»;
- проведення конференцій, круглих столів, семінарів, літніх шкіл для освітян з метою обговорення проблем формування здатності до критичного мислення та до системного утвердження цінностей патріотизму в майбутнього покоління.

Робота з батьками:

- підвищення рівня компетентності щодо стресових станів;
- підвищення рівня поінформованості щодо конкретних даних про допомогу (хто, де і яку допомогу може отримати);
- підвищення сензитивності до потреб травмованої дитини (семінари);
- розвиток умінь ефективної комунікації в діалозі дитина-батько (тренінги);
- надання групової підтримки і розрядка емоційної напруженості (групи підтримки і взаємодопомоги);
- регулювання сімейних взаємин (сімейні консультації);
- допомога з подолання власного травматичного досвіду (індивідуальна та групова психотерапія);

- проведення тренінгів для батьків – вимушених переселенців, де надати інформацію щодо правильного поводження дітей в суспільстві (як контролювати власні емоції, адекватно реагувати на зовнішні впливи);
- організація навчання шкільних психологів для роботи з матерями, чиї чоловіки воюють або повернулись з АТО.

Робота з дітьми залежно від віку:

- підвищення рівня компетенції щодо стресу, психотравматичних подій, методів самодопомоги;
- підвищення рівня поінформованості щодо конкретних даних про допомогу (хто, де і яку допомогу може отримати);
- психологічна підтримка (розвиваючі, творчі й спортивні заняття);
- допомога з подолання власного травматичного досвіду (індивідуальна та групова психотерапія);
- посилення роботи педагогів та батьків з дітьми, в середовище яких інтегруються діти з окупованих територій та діти, батьки яких є учасниками АТО;
- популяризація у зоні АТО доцільності проходження психологічної діагностики, особливо серед дітей, які пережили окупацію і військові дії, пов'язані зі звільненням їхнього населеного пункту.

5. Міністерству молоді та спорту України:

5. 1. З метою практичного обміну досвідом організувати круглі столи для студентів – волонтерів, які надають допомогу дітям, постраждалим від конфлікту на Сході України.

5. 2. Формувати військово-патріотичний дух студентської молоді шляхом залучення її до козацького, волонтерського і миротворчого рухів.

5. 3. Розробити концепцію та програму збереження національної ідентичності дітей та молоді діаспори.

6. Державній службі України з надзвичайних ситуацій:

6. 1. Розробити інформаційні плакати, відеоролики, брошури, що надають інформацію про вибухонебезпечні пристрої та розповсюдити їх в навчальних закладах, які розміщені в зоні проведення АТО.

7. Національній раді з питань телебачення та радіомовлення:

7. 1. Внести до стратегічних напрямів інформаційної політики в Україні розвиток медіаосвіти.

7. 2. Переглянути ліцензійні вимоги і запровадити національну систему упереджувальних знаків, які інформували б глядачів (батьків) щодо ризиків та потенційної шкоди, які несе медіа продукція для дітей певного віку.

7. 3. Створити медіа освітні програми для дітей і дорослих, спрямовані на розвиток медіакультури, критичного мислення, розпізнання маніпуляцій, розуміння етичних стандартів і критеріїв якості медіа продукції.

7. 4. Вжити заходів для забезпечення обізнаності дітей та молоді щодо стресу, психотравматичних подій, методів самопомогти та взаємопідтримки шляхом відеолекцій, циклу передач на провідних телеканалах та радіо, створення спеціального інформаційного сайту, поширення буклетів, інформаційних повідомлень у друкованих виданнях (газетах і журналах), проведення спеціалізованих семінарів для працівників ЗМІ.

8. Загальноосвітнім навчальним закладам України:

8. 1. Врахувати позитивний досвід проекту «Життя – Тобі» при впровадженні Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

8. 2. Сприяти діяльності патріотичних молодіжних організацій, зокрема ГО «Пласт».

8. 3. Формувати почуття національної самосвідомості школярів шляхом проведення національно-орієнтованих заходів (зокрема, зустрічей із діячами української культури, політиками, громадськими діячами, військовослужбовцями Збройних Сил України, учасниками АТО).